

Vammaispoliittiset linjaukset 2010-2012

Nastolan vanhus- ja vammaisneuvosto

Vanhus- ja vammaisneuvosto 26.11.2009

Lausunnot: Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveystyöntekijät (rooli palveluntuottajana) 27.1.2010

Perusturvalautakunta: 18.2.2010

Sisällysluettelo

Lukijalle saatteeksi.....	2
1. Vammaispoliittinen ohjelma.....	3
1.1 Johdanto	
1.2Tavoitteet	
2. Yhdenvertaisen osallistumisen edellytykset.....	5
2.1 Tiedotus	
2.2 Saavutettavuus	
Näkymättömien esteiden poistaminen	
Fyysisen ympäristön esteettömyys	
Liikkuminen ja liikenne	
2.3 Kuntoutuminen	
2.4 Täydentävät palvelut	
3 Yhdenvertaiset osallistumisen alueet.....	11
3.1 Päivähoito	
3.2 Koulutus	
3.3 Tiedonsaanti ja kommunikointi	
3.4 Työllisyys	
3.5 Toimeentulo ja sosiaaliturva	1
3.6 Oikeus yksityisyyteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen	
3.7 Uskonto, kulttuuri ja vapaa-aika	
4. Nastolan vanhus- ja vammaisneuvosto	15

Lukijalle saatteeksi

Kädessäsi on Nastolan kunnan vammaispoliittisen ohjelman päivitetty versio.

Ohjelman tavoitteena on mahdollistaa vammaisten henkilöiden peruspalveluista huolehtimista, valintojen mahdollisuutta ja omaa vastuunkantoa, tukemalla itsenäistä asumista, vertaistuen saantia ja sosiaalisten suhteiden kehittämismahdollisuuksia sekä terveyttä ylläpitäviä elämäntapoja.

Vammaispoliittinen ohjelma on työväline suunnittelulle ja päätöksenteolle. Sen avulla vammaisten henkilöiden asiantuntemus ja näkemykset tulevat kunnan päätöksenteon tietoon. Ohjelman on tarkoitus palvella kunnan eri hallintokuntia, valtion laitoksia ja yrityksiä käytännönläheisenä ja muuttuvana tietopakettina vammaisten tarpeista ja olosuhteista.

Nastolassa vammaisneuvosto toimi itsenäisenä vuodet 1988- 2008 ja 1.1.2009 alkaen toimintaa on jatkanut vanhus- ja vammaisneuvostoista yhdistetty yhteisneuvosto, jonka tehtävänä on seurata vammaispoliittisen ohjelman toteutumista sekä päivittää ohjelma valtuustokausittain.

Nastolassa 26.11.2009 Nastolan vanhus- ja vammaisneuvosto

1 Vammaispoliittinen ohjelma

1.1 Johdanto

Vuonna 1995 astui voimaan perustuslaki uudistus (965/95). Sen mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan terveydentilan tai vammaisuuden perusteella. Kielto koskee perusteluiden mukaan sekä välitöntä että välillistä syrjintää. Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) tuli voimaan helmikuun alussa 2004.

Lain tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta ja toisaalta tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneiden mahdollisuuksia puuttumaan omaan kohteluunsa.

Vammaispoliittinen ohjelma on tarkoitettu vammaisille, heidän omaisilleen, luottamushenkilöille, viranhaltijoille, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle, kansalaisjärjestöille ja kaikille kuntalaisille.

Vammaispoliittinen ohjelma on alueellisena kunnallisena kehittämisohjelmana luonteeltaan prosessinomainen, tässä mielessä ohjelma on aina uusiutuva ja tarkentuva, koska toimintaympäristökin muuttuu.

1.2 Tavoitteet

Hyvän Olon Nastola

Asukkaiden peruspalveluista huolehditaan ja palveluja järjestetään asiakaslähtöisesti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Rakennetaan Nastolasta kaikille henkisesti ja fyysisesti esteetön kunta.

Lisätään tietoa vammaisuudesta ja luodaan vammaisille mahdollisuus hyvään elämään omien kykyjensä, tarpeidensa ja tavoitteidensa mukaisesti sekä turvataan omatoimisuus, itsemääräämisoikeus ja valinnanvapaus.

Voimistetaan julkisen sektorin, vanhus- ja vammaisneuvoston, vammaisjärjestöjen sekä seudullista yhteistyötä.

Visio

Hyvän Olon Nastola on itseään ja kaikkia kuntalaisia tasavertaisesti arvostava kunta

Yhdenvertaisen osallistumisen edellytykset

2.1 Tiedotus

Parhaita vammaisuuteen liittyvän tiedon välittäjiä ovat vammaiset ihmiset itse tai heidän järjestönsä ja omaisjärjestönsä. Vammaisille ja vammaisjärjestöille tulee tarjota tilaisuuksia järjestää tiedotuskampanjoita omien tarpeidensa ja tavoitteidensa esille tuomiseksi.

Avoin ja esteetön viestintä ja tiedonsaanti kunnan palveluista ja suunnitelmista ovat perusedellytyksiä täysvaltaiselle osallistumiselle ja vaikuttamiselle.

Kunnan on tiedotettava asukkailleen vireillä olevista asioista niiden käsittelystä, tehdyistä ratkaisuista ja niiden vaikutuksista. Viranomaisten on annettava neuvoja asioiden vireillepanosta ja siitä kuinka asiaa käsiteltäessä on toimittava.

Kunnan virastot, Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveystyhtymän ky, kansaneläkelaitos, vammaisjärjestöt ja tiedotusvälineet ovat yleisimpiä tiedonjakajia vammaisten arjessa.

VISIO:

Tiedon saatavuutta lisätään käyttämällä hyväksi tietotekniikkaa: kuvaa, ääntä ja tekstiä.

Vuorovaikutuksellista tiedottamista lisätään, viranhaltijat saavat tietoa myös vammaisilta

2.2 Saavutettavuus

Näkymättömien esteiden poistaminen

Suuren esteen vammaisten henkilöiden täysivaltaiselle osallistumiselle muodostavat heihin kohdistuvat asenteet. Asenneilmapiirin muuttaminen vammaisille ihmisille myönteiseksi ja ylipäättään erilaisuuden ymmärtämiseen ja hyväksymiseen tulisi vaikuttaa eri toimenpitein. Vammaiset henkilöt tulisi huomioida asiantuntijoina yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Kuntien palvelujen tulee olla vammaisten ihmisten saatavilla samoin kuin muidenkin kuntalaisten. Siksi kuntien on palveluita järjestäessään huomioitava myös vammaisten tarpeet ja reagoitava myönteisesti siitä aiheutuvaan erityisratkaisujen tarpeeseen.

On tärkeää huomata myös se seikka että jokainen voi joskus elämänsä aikana olla vammainen, tai pitempään sairas ja tarvitsee joitakin erityisiä tukitoimia tai palveluja. Melkeinpä jokaisessa perheessä on jotakin sairautta, vammaa tai oireilua. Astmaa, allergiaa, reumaa, liikuntaelinsairautta, dementiaa, masennusta, huonoa kuuloa ja näkökykyä jne.

Vammaiset henkilöt eivät halua poikkeavaa erityismaailmaa tai laitospaisuutta, vaan haluavat elää muiden kanssa ja samassa joukossa mahdollisimman yhdenvertaisesti, vastuullisesti ja omatoimisesti. Räätelöidyt palvelut ja kuntoutukset sekä fiksut asuin- ja työympäristöt mahdollistavat yhdenvertaisen elämän ja riippumattomuuden.

Visio:

Nastolan kunnan kaikessa päätöksenteossa ja palvelussa edellytetään vammaisten tarpeet huomioon ottavaa asennetta

Fyysisen ympäristön esteettömyys

Vammaispalvelujen kehittäminen alkaa kuntasuunnittelusta. Vammaisten henkilöiden tasavertaiset osallistumis- ja liikkumismahdollisuudet muihin kuntalaisiin verrattuna edellyttävät esteetöntä ympäristöä.

- Kaiken julkisen uudisrakentamisen tulee olla liikuntaesteetöntä
- Asuntosuunnittelussa tulee edellyttää rakenteellisten ja toiminnallisten ratkaisujen helppoa muunneltavuutta, niin että asunto soveltuu myös vammaisille ja toimintarajoitteisille vanhuksille. Erityistä huomiota tulee kiinnittää keittiöön ja kylpyhuoneeseen sekä eteistilojen väljyyteen ja kynnyksiin – mukaan lukien parvekkeelle ja saunatiloihin pääsy.
- Vanhat koulut, päiväkodit ym. tulee saneerata ja uudet rakentaa sellaiseksi että ne soveltuu vammaiselle henkilölle.
- Opetusmenetelmien, -laitteiden ja – tilojen tulee soveltua erityisopetukseen.
- Opetuksesta syrjäytymiseen tai valintojen kaventumiseen eivät saa olla syynä rakenteelliset ratkaisut, apuvälinekysymykset, eivätkä puutteelliset opetustekniikat.
- Kaupat tulee määrätietoisesti kehittää vammais- ja vanhusystävälliseksi.
- Uudet useampikerroksiset rakennukset tulee rakentaa hissillisiksi.
- Vanhojen hissittömien kerrostalojen hissirakentamissaneeraukset tulee saada käyntiin.

Visio:

Nastolassa edellytetään vammaisten tarpeiden huomioon ottavaa asennetta palvelu- ja kuntasuunnittelussa

Tekninen palvelu pyytää lausunnon kaikista merkittävistä kaavahankkeista vammaisneuvostolta

Liikkuminen ja liikenne

Käytössä tulee olla toimintatapa, jolla olemassa olevia esteitä jatkuvasti poistetaan ja vähennetään. Olemassa olevat esteet tulee välittömästi poistaa.

Kunnan tulee kehittää liikuntarajoitteisten, vammaisten henkilöiden ja lasten liikkumisen helpottamiseksi julkista liikennettä niin kaluston, henkilökunnan kuin koko liikennejärjestelmän kannalta. Julkiset liikennevälineet on tehtävä sisäänpääsytään esteettömiksi ja niiden varustelussa on otettava huomioon erilaisten asiakkaiden matkustusmukavuus (penkkien korkeus, käsinojat, jalkatilat ym.)

Koko matkustamisen esteettömyys kotoa määränpään asti, samoin kuin oikeassa muodossa annettu matkustamiseen liittyvä tiedottaminen, on vammaisen kannalta oleellista. Liikennejärjestelyt ovat näin kustannustehokkaimpia ja parhaimpia myös keskiverto käyttäjän kannalta.

Vammaisten asianmukaisia pysäköintipaikkoja tulee lisätä ja niitä tulee olla myös sellaisilla paikoilla joissa pysäköinti ei ole muutoin sallittua. Inva- pysäköintipaikkojen valvomiseen ja asennekasvatukseen tässä suhteessa pitää kiinnittää huomiota.

Katurakentaminen, kevyenliikenteen reitit, kävelytiet ja alikulut tulee toteuttaa laadukkaasti ja hyvällä suunnittelulla, myös kunnossapitoon tulee kiinnittää huomiota ympäri vuoden.

Visio:

Liikuntaesteet poistetaan kaikista julkisista tiloista ja kaduilta

Julkisen liikenteen kalustoa uusittaessa on suosittava matalalattiabusseja

2.3 Kuntoutuminen

Vammaisten henkilöiden kuntoutumispalveluiden kehittämisessä on turvattava kaikkien vammaisryhmien yhtäläiset oikeudet oman elämänlaatunsa parantamiseen. Vaikka kuntoutumistoimintaan osallistuminen ei johtaisikaan yksilön elämäntilanteen havaittavaan parantumiseen, saattaa se silti olla välttämätöntä toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Elämänlaadun kohentumisesta on osoituksena ihmisen kyky nauttia enemmän nykyisestä elämästään.

Kuntoutuspalveluja järjestämällä varmistetaan vammaisen itsenäisyys ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen. Joillekin vammaisryhmille kuntoutuminen on jatkuvaa, päivittäiseen arkielämään sisältyvää toimintaa. Toisille se on kertaluontoinen tapahtuma. Täyden osallistumisen periaatteen toteuttamiseksi vammaisen henkilön, hänen perheensä ja koko lähiyhteisönsä tulee voida osallistua kuntoutumispalveluiden suunnitteluun ja järjestämiseen. Kuntoutumispalvelut tulee järjestää soveltuvilta osin kunkin vammaisen ihmisen omassa elinympäristössä.

2.4 Täydentävät palvelut

Kuntien ensisijainen velvollisuus on järjestää yleiset palvelut niin että ne ovat kaikkien kansalaisten saatavilla. Kun yleiset palvelut eivät riitä turvaamaan vammaisten täyttä osallistumista, tulee kuntien varmistaa vammaisten henkilöiden apuvälineiden ja tukipalveluiden saatavuus. Vammaisella henkilöllä on oikeus erityislakien mukaisiin palveluihin ja tukitoimiin.

Palveluseteleiden tai vastaavien käyttöä tulisi laajentaa jotta yksityiset palveluntuottajat kiinnittäisivät enemmän huomiota laatuun ja asiakaspalveluun sen johdosta että asiakkaat saavat itse valita palveluntuottajan. Oikeus valinnan vapauteen on tärkeää.

Vaikeavammaista lastaan/omaistaan hoitavien lakisääteisen vapaan ja yksilökohtaisen jaksamisen tukemiseksi tulee kunnan järjestää tarvittavan säännöllistä, sekä riittävää hoitovapaata tai intervalli hoitoa, perhelomitusta tms. palvelua.

Tuki muodot ja – luokat eivät saisi olla liian jyrkkiä. Esim. jos kotihoidon rinnalla käytetään päivähoitoa, tai omaishoidossa myös kotipalvelua, ei rahallista tukea saisi vähentää tai poistaa kokonaan.

Vammaisella henkilöllä tulee olla oikeus osallistua häntä koskevien palveluiden, tukitoimien, ja kuntoutuksen suunnitteluun. On pyrittävä muuntautumaan hallintobyrokraattisesta ja organisaatiolähtöisestä työnkuvasta asiakas- ja perhelähtöisemmäksi. Etusijalle tulee asettaa vammaisasiakkaan hyvinvointi sosiaalihuollon asiakaslain tarkoittamassa mielessä.

Visio:**Vammaisten itsenäistä selviytymistä tuetaan****Tiedottamista ja yhteistyötä kehitetään kunnan, Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveisyhtymän sekä Kelan välillä****Päijät-Hämeen kuntien välisen yhteistyön tiivistäminen**

3 Yhdenvertaisen osallistumisen tavoitealueet

Yhdenvertaiset mahdollisuudet tulee toteuttaa kaikilla elämäalueilla.

3.1 Päivähoito

Lapsilla on subjektiivinen oikeus päivähoitoon lapsen tarpeen mukaan. Laadukkaan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toteuttaminen edellyttää myös erityistarpeessa olevalla lapsella on mahdollisuus saada kasvulleen ja kehitykselleen tarvittavat tukitoimet ajoissa.

3.2 Koulutus

Vammaisten oppilaiden soveltuvuutta yleisopetuksen yhteyteen tulee harkita yksilökohtaisesti ja oppilaalle tehdään henkilökohtainen opetusta koskeva suunnitelma. Kartoitettaviin asioihin kuuluvat myös mahdollisuus koulunkäyntiavustajaan, tulkkauspalvelujen riittävyys ja käytössä olevien apuvälineiden riittävyys. Perusopetuslaki velvoittaa kuntaa järjestämään myös aamu- ja iltapäivähoidon.

Vammaisille on taattava yhdenvertaisen ammatillisen ja korkeakouluasteisen kouluttautumisen mahdollisuudet. Myös muita erilaisia ammattiin valmentava koulutuksen muotoja, tarjotaan suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti nykytekniikkaa hyödyntäen.

Oppilaitoksiin tulisi sisällyttää vammaisuutta käsitteleviä aineita, oppituokioita, ja suurempiakin aihekokonaisuuksia. Koska vammaiset itse ovat parhaita vammaisuuteen liittyvän tiedon ja tuntemuksen välittäjiä, tulisi heitä käyttää erilaisissa koulutustilaisuuksissa kouluttajina.

Visio:

Jokaisella Nastolalaisella päivähoitoa tarvitsevalla lapsella, myös vammaisella on mahdollisuus päivähoitoon

Kouluissa joissa opiskelee vammaisia pitää olla tarjolla tarvittavat tukimuodot, apuvälineet ja avustajapalvelut

Liikuntaesteet tulee poistaa

Vammaisten ammatinvalinnan ammatinvalinnanohjaukseen tulee kiinnittää huomiota heille soveltuvan koulutuksen ja ammatin löytymiseksi

3.3 Tiedonsaanti ja kommunikointi

Omaa elinympäristöä koskevan tiedon saanti ja mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen ovat perusedellytyksiä ihmisen täysivaltaiselle osallistumiselle, vaikuttamiselle ja todelliselle elämönhallinnalle. Oikeus tulla kuulluksi ja ymmärretyksi omalla kielellään, (viittomakieli ja pistekirjoitus) on yksi ihmisen perusoikeuksista.

Vammaisten saatavilla on tietoa hoitoja, tutkimuksia, oikeuksia, palveluja ja ohjelmia koskevista asioista.

Turvataan viittomakielen käyttö kuurojen ja kuulovammaisten lasten opetuksessa ja viittomakielen käyttö yleensäkin palvelutuotannon yhteydessä.

Myös muiden kommunikaatio vammaisten (mm. kuulo- ja näkövammata, afasia ja dysfasia) henkilöiden tarpeet otetaan huomioon.

Joukkotiedotusvälineet, erityisesti televisio, radio ja sanomalehdet ovat kaikkien ulottuvilla; tietokoneistetut tiedotus- ja palvelujärjestelmät sovitetaan vammaisille käyttäjille.

Vammaisjärjestöjen konsultointiapu otetaan käyttöön tiedotuspalvelujen edistämiseksi.

3.4 Työllisyys

Suomen perustuslaki kieltää syrjinnän henkilön terveydentilan tai vammaisuuden perusteella.

Työ on kaikkien oikeus ja vammaisuus ei saa olla työllistymisen este, myös vammaisille on taattava yhdenvertaiset mahdollisuudet tuottavaan ansiotyöhön. Asenteelliset esteet vammaisten työllistymiselle on poistettava lisäämällä yleistä tietämystä vammaisista ja vammaisuudesta.

Työnantajia tulisi kannustaa tekemään tarvittavia muutoksia vammaisen työskentelyn mahdollistamiseksi. Kunnan tulisi olla vammaisten henkilöiden työllistämässä suunnannäyttäjä.

Kokopäiväisten töiden lisäksi tulee vammaisille järjestää mahdollisuuksia osa-aikaiseen-, projektiluontoiseen – sekä etätyöhön.

Visio:

Kunta työllistää itse ja kannustaa työnantajia työllistämään vammaisia henkilöitä

3.5 Toimeentulo ja sosiaaliturva

Riittävä toimeentuloturva on taattava myös vammaisille henkilölle, jotka ovat toiminnanvajavuudesta tai siihen liittyvistä tekijöistä johtuen väliaikaisesti menettäneet työtulonsa, sekä niille joiden tulot ovat alentuneet tai joilla ei ole vamman vuoksi mahdollisuutta saada työtä. Tukea annettaessa on myös otettava huomioon vammaisille ja heidän perheilleen aiheutuvat kustannukset.

3.6 Oikeus yksityisyyteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen

Vammaisella on oikeus ikäänsä kuuluvaan toimintaan ja oman elämäntapansa valintaan sekä itsenäisyyteen. Lisäksi heidän yksityisyytensä tulee turvata ja edistää heidän oikeuttaan kaikinpuoliseen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen.

3.7 Uskonto, kulttuuri ja vapaa-aika

Uskonto

Vammaisen henkilön uskonnolliset ja katsomukselliset tarpeet yhteistyössä eri kirkkojen ja uskonnollisten ja aatteellisten yhteisöjen kanssa on huomioitava ja taattava vammaisen mahdollisuus harjoittaa omaa uskontoaan tasavertaisena muiden kanssa.

Taide ja kulttuuri

Vammaisten henkilöiden tasavertaiset mahdollisuudet käyttää luovia, taiteellisia ja älyllisiä kykyjään on varmistettava myös mm. tanssi-, musiikki-, kirjallisuus-, teatteri-, luova liikunta-, kuvataide-, ja arkkitehtuurissa.

Vammaisen oman taiteen asema on tunnustettava tasavertaisena muiden taiteen muotojen kanssa. Sitä on tuettava samalla tavoin kuin kaikkia muitakin taiteen lajeja tuetaan. Vammaisten on annettava tehdä omaa kulttuuriaan ja taidettaan tunnetuksi suurelle yleisölle.

Teatterit, museot, elokuvat, kirjastot, kirkot jne. on tehtävä esteettömiksi, siten, että kulttuurin ja taiteen eri muodot ovat vammaisten henkilöiden ulottuvilla, heille sopivassa muodossa.

Virkistys ja liikuntatoimi

Vammaisille henkilöille on taattava muiden kanssa yhdenvertaiset mahdollisuudet fyysisesti virkistävään toimintaan joka ylläpitää myös henkistä kuntoa.

Virkistys- ja liikuntatilat, rannat, urheilukentät, luontokohteet on tehtävä esteettömiksi. Virkistystoiminnan ja matkojen järjestäjien on otettava huomioon vammaisten tarpeet sekä palvelujen kehittäminen vammaisille soveltuviksi.

Vammaisten on saatava yhtä laadukasta liikunnanohjausta ja valmennusta kuin muidenkin.

Visio:

Kannustetaan Lahden Invakeskus ry:n suunnitteleman Kaveripassi -järjestelmän käyttöönottoa. Kaveripassilla avustaja pääsee maksutta esim. tapahtumiin, elokuvaan ja teattereihin.

4. Nastolan kunnan vammaisneuvosto (2009 – 2012)

Hotokka Kerttu
Koskelainen Sirkka
Kukkonen Heli
Kyyhkynen Tapio
Myllykangas Keijo
Mäkinen Sirkka-Liisa
Nurmela Sylvi
Oijala Ilkka
Oksa Raili
Ollila Pekka

Puheenjohtajana vuodet 2009 – 2010 Sylvi Nurmela

Puheenjohtajana vuodet 2011 – 2012 Keijo Myllykangas

Perusturvalautakuntaa edustaa Reino Honkanen varalla Juhani Salo

Sihteerinä toimii arkistos sihteeri Tiina Häyrinen